

A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK

De boekjes van A. HANS worden in alle scholen aanbevolen, omdat zij boeiend en nuttig zijn en aan de kinderen van eigen land en volk vertellen. Dat veel nummers reeds drie- en viermaal herdrukt werden bewijst hoe A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK overal gevraagd wordt. De meeste verschenen boekjes zijn nog verkrijgbaar. Ziehier eenige van de laatste titels:

800. 't Portiertje van Roeselare. — 801. De Kleine Tooneelspeelster. — 802. Angstige Dagen. — 803. Antwerpen in Brand. — 804. De Bannelingen. — 805. In het Wilde Land. — 806. De Wonderbare Redding. — 807. Fiere Margriet van Leuven. — 810. + Avontuur van den Schilder. — 811. Het Boefje. — 812. Een onverwachte Reis. — 813. De Geheimzinnige Teekens. — 814. De Spanjaarden te Gheel. — 815. Zwarte Jan. — 816. De Heks van de Moeren. — 17. De Boschwachter van Eikenhof. — 318. Het Juffertje van Parijs. — 319. De Wolfjager van Turnhout. — 320. De Zeeroovers. — 321. Het Gezin van den Visscher. — 822. De Wilde Cow-Boy. — 323. Keizer Karel te Gent. — 824. De Spanjaarden te Mechelen. — 325. Kerstmis in de Sneeuw. — 326. Een Angstig Avontuur. — 827. De Reis in den Nacht. — 328. De Zwarte Bende. — 829. Het licht in de Wildernis. — 830. De dankbare Soldaat. — 331. Een keer Wildstrooper. — 832. Het Wonderland. — 333. Het verloren Testament. — 334. In veilige Haven. — 835. De wonderbare reis van schipper Bontekoe. — 336. Een brutale Peeka. — 337. Vaders vertrouwen. — 338. De vlucht over de Schelde. — 820. Neel's Avontuur. — 840. De Zwarte Ruiters. — 341. De Held van Afrika. — 842. De Pleegzoon van den Bedelaar. — 343. Het Beleg van den Ravenburg. — 344. Een Avontuurlijke Vacantie. — 845. De Vriend van den Indiaan. — 846. De Pelgrims en de Roofridder. — 847. De twee Gemzenjagers. — 348. Het verloren Koffertje. — 849. De Held van Maldeghem. — 350. Het verlaten Huis. — 351. De schat in den Kelder. — 852. Het huis in de Dennen. — 353. De vriend van den Zeekapitein. — 854. De gestrafte Hoogmoed. — 355. Grootmoeders Helpers. — 356. Een Vlaarjongen in Amerika. — 357. De Jonge Kolonist. — 358. De Herder van de Hooglanden. — 359. Na lijden komt verblijden. — 360. De twee Robinson Crusoe's. — 361. Edelmoedigheid beloond. — 362. De Durver. — 363. De Durver in de Prairie. — 364. De jonge Hovenier. — 365. De sluwe Goochelaar. — 366. De valsche Boudewijn. — 367. De zonderlinge Bezoeker. — 368. De schrik van het Dorp. — 369. De Plaggeest. — 370. Bij de Eskimo's. — 371. Ewyn, de lijfelgene. — 372. De eenzame Hoeve. — 373. Het schot in den Avond. — 374. De Stiefmoeder. — 375. Gescheiden Vrienden. — 376. Het Avontuur der Kerstzangers. — 377. Hoogmoed gebroken. — 378. De Cirkusjongen. — 379. Uit het Cirkus. — 380. Het Spookschip.

Elke week verschijnt een nieuw boekje.

Vraag ze in de boekwinkels en bij dagbladverkoopers.

UITGAVE A. HANS-VAN DER MEULEN, CONTICH.

Drukkerij R. Bracke-Van Geert, Wetteren

A HANS' KINDERBIBLIOTHEEK

Nr. 449.

A. HANS

DE WERKLOOZE

Uitgave A. Hans-Van der Meulen, Contich.

W E R K L O O S

I.

Willem Wijma was klerk op het kantoor van den handelaar Klaasen te Harlingen, een stadje in Friesland, in het hooge Noorden van Nederland. Hij verdiende er het dagelijksch brood voor hem, zijn vrouw en drie kinderen, waarvan Sjoerd, dertien jaar, de oudste was. Toch moest moeder zuinig zijn om rond te komen. Ze kon goed naald en draad hanteeren, en Sjoerd, en zijn zusjes, Aukje en Grietje, kwamen altijd netjes voor den dag. Ook in huis was het zindelijk. En Willem Wijma zou een zeer gelukkig man geweest zijn, zoo het spook der werkloosheid hem met rust gelaten had.

Maar het was nu — einde 1932 — een slechte tijd, niet alleen in Friesland, doch feitelijk over heel de wereld. Handel en nijverheid kwijnden, en veel arbeiders, ambachtslieden, kantoorbedienden, vielen zonder werk.

Ook de handelaar Klaasen had reeds twee

klerken afgedankt. Willem Wijma bleef nog met den anderen boekhouder.

— Hoe lang zal het met mij duren? vroeg hij zich telkens ongerust af.

Hij wist, dat zijn patroon weinig zaken deed. Mijnheer Klaasen handelde in hout, doch men bouwde bijna niet, en de hooge stapels planken op de werf namen weinig af.

Willem Wijma had op het kantoor veel ledige uren. Dit beviel hem slecht.

Op een middag in December kon Wijma weer met de handen over elkaar zitten. Triestig gestemd keek hij door het raam, dat op de haven uitzag. Daar ook heerschte sombere stilte. Er kwamen nog weinig schepen uit den vreemde. Arbeiders stonden in groepjes te praten op de kade. Ze hadden niets anders te doen.

Er werd geklopt aan de buitendeur.

— Binnen! riep Wijma.

Hij hoopte, dat het iemand zou zijn, die een lading hout kwam bestellen. Maar een man in uniform trad binnen...

— Een telegram voor mijnheer Klaasen, zei hij.

— Geef maar hier, sprak de klerk.

Hij bracht het telegram naar zijn patroon, die een eigen kantoorkamer had.

En dan keerde Willem terug achter zijn leegen lessenaar en vouwde de handen over elkaar.

Mijnheer Rijpsma, de boekhouder, die naar de post geweest was, keerde nu terug.

— Niets bijzonders? vroeg hij.

— Er werd een telegram gebracht, antwoordde Wijma.

— Met een bestelling?

— Ik weet het niet; ik heb het aan mijnheer gegeven; hij heeft me er niets over gezegd.

De boekhouder trok zijn dikke jas uit en warmde zich even bij de kachel.

— Het is koud geworden... ik geloof, dat er vorst in de lucht zit, zei hij. De wind is naar 't Oosten.

— 't Is te hopen, dat het geen strenge Winter wordt... Die ellende er nog bij... Wat moet er dan van de menschen terecht komen!

— Ja, zacht, open weer zou beter zijn. Toch worden de werkloozen flink gesteund...

— Niet allen...

— Neen, er zijn veel stille armen, dat is waar.

— De patroon belt... Twee keer... dat is voor u, mijnheer Rijpsma.

— Ja...

De boekhouder ging vlug naar de nevenkamer en hij schrok, toen hij naar zijn meester keek. Mijnheer Klaasen zat daar zóó bleek achter zijn schrijftafel.

— Zijt ge niet wel? vroeg de boekhouder.

— Lees dat telegram eens!

Mijnheer Rijpsma nam het papier op, en hij ontstelde geweldig.

« *Jansen failliet*

Geert ».

Dit las hij.

Geert was een broer van den handelaar, en hij woonde te Leeuwarden, de hoofdplaats der provincie. Het moest wel zeer slecht nieuws zijn, dat hij nu geseind had.

— Wat zegt ge er van? vroeg mijnheer Klaasen.

— Het is vreeselijk... Nu begrijpen we, waarom Jansen altijd zijn betalingen uitstelde. Hij is u tien duizend gulden schuldig.

— En meer! Hij heeft verleden jaar mijn heele werf leeggehaald, toen hij die villa's bouwde. Ik wist, dat hij wat moeilijk zat, maar dit had ik toch niet kunnen denken. Failliet! Dan stond hij er al lang veel slechter voor dan hij liet zien.

— Verleden Zomer kocht hij nog een nieuwe auto. Dat had hij ook kunnen laten!

— O, een bluffer is hij altijd geweest, maar hij deed toch goede zaken en ik had vertrouwen in hem. Ha, hij is failliet! Mijn geld naar de maan! Nu kan ik mijn boel ook wel opbergen... Drijf zóó handel! Verleden maand een klant op den loop, die ook bij ons dik in het krijt staat. Vier, vijf anderen die me betalen met beloften,

in plaats van met geld! Op Jansen rekende ik toch sterk voor 't eind van het jaar... Hij had het zóó stellig beloofd me te betalen... En nu failliet!

Zuchtend stond mijnheer Klaasen op.

— Ik rijd met den trein van 3 uur 30 naar Leeuwarden, hernam hij. Ik moet er meer van weten. Ik wil eens hooren of er kans is, dat de schuldeischers tenminste nog wat krijgen. Tot morgen! Ik zal niet vroeg terug zijn van de stad.

— Mag mijnheer Wijma het nieuws weten? vroeg de boekhouder.

— O ja... Vanavond zal het hier immers druk besproken worden. Jansen heeft nog leveranciers te Harlingen.

— Ja, dat zal wel...

De boekhouder keerde terug in het kantoor, waar Willem Wijma zich zat te vervelen.

— Wel, was het telegram een bestelling? vroeg Willem.

— Heel wat anders!

— Ge kijkt zóó ernstig... Toch geen ongeluk bij de familie van mijnheer?

— Jansen, de aannemer uit Leeuwarden is failliet...

— Wat!

Wijma sprong recht. Hij wist het ook, dat Jansen veel betalen moest, want hij had hem dikwijls genoeg vermaningsbrieven geschreven.

— Mijnheer Geert heeft het bericht geseind.
— Dus zal het zeker waar zijn!
— O ja... De rechtbank moet er natuurlijk nog bij te pas komen, maar mijnheer Geert weet wel wat hij telegrafeert. De patroon gaat naar de stad. Misschien kan Jansen, na de regeling, een deel van zijn schulden betalen. Toch vrees ik, dat we weinig van de tien duizend gulden zullen zien. Het is voor onzen patroon een zware slag.

— Wat zei mijnheer?

— O, hij is erg moedeloos... Hij kloeg, dat hij nu zijn eigen boel ook wel kan opbergen.

— Mijnheer Rijpsma, dat ziet er voor mij slecht uit.

— Waarom?

— Och, nu krijg ik mijn ontslag...

— En ik misschien ook! Mijnheer kan ons niet blijven betalen om niets te doen en als er nog zulke klappen vallen.

— En waar arbeid gevonden?

De boekhouder haalde de schouders op.

— Het zijn beroerde tijden, zei hij. Een zaak in deze stad gaat nog goed, die van mijnheer Martena... Kruidenierswaren worden altijd gevraagd, al zullen de winstjes ook verminderd zijn. Och, kom, Willem, laten we het beste hopen! Ge kunt nu wel naar huis gaan. Het wordt dadelijk donker en 't is nutteloos licht te ver-

branden en de kachel nog langer te stoken. Ja, vriend, 't was plezieriger, toen we dikwijls overwerk hadden, maar dat is al lang geleden.

Willem Wijma verliet wat later het kantoor.

— Ja, 't is kouder geworden, zei hij, toen een scherp windje hem in de ooren beet. Als alle Friezen houd ik van vorst en ijs, maar wie kan er nu naar verlangen! Turf en kolen kosten duur... Zou ik ook mijn plaats verliezen? En wat dan?

Wijma had niet veel kunnen sparen. Op een kantoor betaalde men geen hoog loon. Verleden jaar was zijn vrouw lang ziek geweest en was er veel geld naar dokter en apotheker gegaan.

Willem zag de toekomst donker in.

Hij wilde nog een luchtje scheppen en wandelde langs de haven, tot waar hij de zee kon zien. Het is daar eigenlijk nog niet de echte Noordzee, maar een binnenzee, want voor de Friesche kust ligt een rij eilanden.

Aan den einder flitste reeds een licht. 't Was dat van den vuurtoren, den Brandaris, op het eiland Terschelling. 's Zomers voer de familie Wijma er heen en bracht ze daar een weekje door bij een neef, die er een hoeve bezat.

Maar ook de landbouwers klaagden nu en hadden het lastig.

Wijma volgde een eindje den zeedijk, en ging dan een landweg op. De eenzaamheid kalmeerde zijn geest.

Maar de wind blies steeds feller.

In den omtrek was veel weiland ondergelopen. Boomen rezen uit het water. Het had in November lang geregend. Trouwens, elk jaar stonden hier weiden en ook wel eenige akkers blank.

— Als de wind zoo in 't Noord-Oosten blijft zal er hier spoedig sterk ijs liggen, eer dan in de kanalen, dacht Wijma.

Zijn Friesch hart ging toch even open. IJs! Maar dan schaatst immers gansch Friesland, oud en jong, rijk en arm, klein en groot. Dan is het elken dag als feest in Friesland.

— Maar ik kan nu toch niet recht blij zijn, zei Willem. Morgen ben ik misschien al werkloos. En dan drukken ons de zorgen! Geen verdienste meer.

Hij had geen recht op steun.

— Ik zal dan andere bezigheid zoeken en ik neem aan, wat ik krijgen kan, al was het de straat vegen, besloot hij. Het is voor vrouw en kinderen.

Hij keerde in de stad terug, en nu begaf hij zich naar huis. De kinderen speelden nog op straat. Moeder was alleen.

— Zóó vroeg? zei ze wat verwonderd.

— Och ja... er was niets te doen...

— Mijnheer heeft u toch niet ontslagen!

— Nog niet...

— Zal het dan gebeuren?

— Ik denk het.

En Willem vertelde het geval van het telegram... en het failliet.

— Het is wel erg, dat mijnheer Klaasen tien duizend gulden verliest, maar zou hij daarom u weg zenden? vroeg mevrouw.

— Als hij geen geld ontvangt, en veel verliest, kan hij zijn personeel niet blijven betalen. Hij doet weinig zaken. Zoo rijk is mijnheer Klaasen ook niet. Zijn ouders waren eenvoudige menschen. Hij heeft zich opgewerkt, maar kan nog geen harde slagen verduren.

— O, Willem, wat moeten wij dan beginnen?

— Ik zal elders werk zoeken...

— Maar er loopen er zooveel leeg.

— Ik pak aan wat ik vinden kan. Kom, Doortje, kijk nu niet zoo triestig! Er is toch een God, die voor ons zorgt. We mogen niet moedeloos zijn! God zal ons geen honger laten lijdén.

Eerst kwamen de meisjes thuis. Sjoerd, de jongen, bleef nog wat langer spelen. Eindelijk verscheen hij ook, rood en warm van het stoeien.

— O, vader, het is aan 't vriezen, riep hij uit. Schipper Hobbema zegt, dat we binnen drie

dagen al schaatsen zullen rijden. Ik ben zoo blij!

— Kalm wat, jongen, sprak vader. Ge schreeuwt me haast omver. Ja, het is aan het vriezen. Maar zouden de arme menschen daarover ook zoo blij zijn als gij?

Sjoerd keek nu wat bedremmeld.

— Neen, dat is waar ook, zei hij dan. Maar, vervolgde hij levendiger, als er ijs is, kunnen ze toch geld verdienen met baan vegen, schaatsen aanbinden, kinderen te leeren rijden en zoo.

— Daar hebt ge nu weer gelijk in, Sjoerd. Och ja, de Winter brengt ook zijn voordeelen. Er worden veel schaatsen en riemen verkocht, kramers en leurders verdienen een extra-duitje op 't ijs met spekken, appelcienen, chocolade en zoo. We zullen 't afwachten, wat er gebeurt en bedenken, dat Onze Lieve Heer alles beschikt.

— O, moeder, ik heb zoo'n honger! beweerde Sjoerd dan.

Ja, dat was elken dag 't zelfde met hem. Hij was ook groot en kloek voor zijn jaren en hij had dus wel een goede maag.

En toch voelde moeder nu iets smartelijks bij den uitroep van haar gezonden zoon.

Honger! Gelukkig, ze kon thans nog dikke boterhammen snijden en ze met een schijfje kaas beleggen...

Maar als vader eens zonder werk viel! Gebrek

moest vreeselijk zijn. Doch haar man had haar getroost! God zorgt...

En moeder wilde goede hoop houden.

Spoedig was de tafel gedekt. Na den maaltijd maakten de kinderen hun huiswerk. Moeder naaide, vader las de gazet.

Vroeger had hij 's avonds nog al wat bijwerk van kleine kooplieden, doch sedert een jaar waren zijn diensten niet meer noodig. De handel kwijnde. En ieder beperkte zooveel mogelijk zijn uitgaven.

Willem Wijma sliep dien nacht niet rustig. Welk nieuws zou de morgen brengen?

II.

't Had hard gevoren en de Noord-Ooster, welke den volgenden ochtend zoo fel blies, beoefde nog meer vorst.

Willem Wijma spoedde zich naar het kantoor, al behoefde hij nu juist zulk een haast niet te maken voor het werk, dat er immers niet was. Maar de koude joeg hem voort... en ook de nieuwsgierigheid of liever de angst. Wat hing er hem boven het hoofd?

Hij was er eer dan de boekhouder. De meid van mijnheer Klaasen had al gezorgd, dat de kachel flink brandde. Willem warmde zijn handen, toen zijn patroon binnen trad.

— Goeden morgen, mijnheer, groette Willem.

— Goeden morgen, antwoordde de handelaar. Koud, hé!

— Ja, 't is Winter...

— En in zulk een slechten tijd! Doch de schaatsenfabrikanten zijn er goed mee. Ja, zulk een Noord-Oosterwind blaast ongeluk en geluk.

— Als de vorst aanhoudt, zal er gauw ijs zijn, zei de klerk.

Maar hij zag wel aan het gezicht van zijn patroon, dat deze niet hier gekomen was om over het weer te praten.

Mijnheer Klaasen keek zoo ernstig, zelfs verdrietig.

— Wijma, zei hij, ge hebt het zeker wel gehoord dat Jansen, de aannemer, failliet is?

— Ja, mijnheer...

— Ik ben gisteravond naar Leeuwarden geweest. Jansen is de laan uit... ik bedoel, dat hij de vlucht heeft genomen naar het buitenland.

— Dat is nog erger, mijnheer.

— Ja, hij heeft gemeen geknoeid en bedrogen... En de schuldeischers zullen geen cent meer trekken. Het is voor mij een heel harde klap. Ik heb ook groote betalingen te doen en zal hier en daar uitstel moeten vragen.

— Och, zeg het nu maar in eens, dat ge me weg stuurt! dacht Willem.

— Zoo brengen anderen mij in grooten last,

vervolgde zijn patroon. En de zaken gaan niet, en ik voorzie geen beternis. Ik moet mijn uitgaven erg inkrimpen. Ge zult begrijpen, dat ik u niet langer in dienst kan houden. Het spijt me meer dan ik zeggen kan. Dat zult ge wel van mij willen gelooven!

— O, zeker, mijnheer...

— Ge hebt me altijd trouw gediend en, als ge een andere betrekking kunt vinden, zal ik de beste inlichtingen over u geven. Ik begrijp het wel, dat is op het oogenblik een schrale troost. Er is weinig werk in de stad... en elders is het al even bar, gelijk hier. Ge hebt een vrouw en drie kinderen... en ik heb zeer met u te doen. Maar ik weet zelf nog niet, wat er mij te wachten staat. Ik verkeer in groote moeilijkheden. Jansen is me ruim tien duizend gulden schuldig... Dat is u bekend.

— Ja, mijnheer...

— De fielt heeft me met beloften gepaaid en is nu over de grenzen. Er is van hem niets te halen. Zelfs zijn huis is verpand... Ik zal u twee maanden loon betalen. Maar ge kunt dadelijk ontslag nemen. Zoo hebt ge tijd, om een betrekking te zoeken.

— Het is treurig voor mij, mijnheer, maar ik begrijp uw toestand, sprak Wijma. Ge zijt altijd een goede patroon geweest; ik werkte hier gaarne.

— Het ging best tusschen ons. En zoodra de

zaken verbeteren, roep ik u terug. Maar wanneer? Ik zie nog geen licht. En ik wil u niet met vage beloften paaien.

Mijnheer Rijpsma, de boekhouder, kwam nu binnen. Hij hoorde wat er besproken was.

— Ik moet u nog houden, zei de heer Klaasen tot den boekhouder. Ik heb uw hulp noodig, maar ik voeg er bij, dat ik niets zekers over de toekomst weet. Ik kan zelf te niet gaan. Ik hoop, dat eenige leveranciers geduld zullen hebben met mij.

— Ik ben tevreden met wat ik heb en moet het verder afwachten, sprak Rijpsma. Ik heb met Willem te doen, maar ik begrijp uw besluit.

Ze stonden gedrieën nog wat bij de kachel te praten. Dan betaalde de heer Klaasen twee maanden loon aan Wijma.

— Ik hoop dat ge iets anders vindt, zei hij. Maar moest de nood te hoog worden, kom dan naar me toe! Ik zal altijd doen wat ik kan. Meer mag ik niet beloven. Ik behoef het u niet te zeggen, dat ik niet rijk ben. Ik verdiende goed mijn brood met mijn zaken en wel wat meer ook, doch mijn geld zit in het hout daar op de werf en in mijn gebouwen.

Willem Wijna nam uit zijn lessenaar eenige dingen, die hem toebehoorden en pakte ze in. Hij kreeg toch de tranen in de oogen. Tien jaar had hij hier gewerkt. En nu werd hij afgedankt.

Maar hij kon niet boos zijn op mijnheer Klaasen. Het was de schuld der slechte tijden.

Vriendelijk nam hij afscheid van den handelaar en van den boekhouder, die hem medelijdend nakeken.

Wijma stond nog even in het portaal. Was het nu werkelijk waar, dat hij hier niet meer zou komen, 's ochtends en 's middags?

— Kom, moed, zei hij, en hij veegde zijn tranen af. God zal zorgen...

Hij stapte de straat op. Wat nu? Dadelijk naar huis met het droevig nieuws?

— Ik zal liever hier en daar eens aangaan om naar werk te vragen, besloot hij.

Hij bezocht verscheidene kantoren en werkplaatsen, maar niemand kon hem gebruiken. Hij kwam ook bij mijnheer Martena, een handelaar in kruidenierswaren, die nog drukke zaken deed. Men was juist vóór het pakhuis een schip aan 't laden. Mijnheer Martena wilde het vandaag nog naar Leeuwarden sturen; het kon morgen al te laat zijn met ijs in de vaarten.

De koopman ontving Willem en hoorde diens verzoek.

— Zoo, zoo, zijt ge afgedankt? Dat is treurig voor u, sprak hij. Maar ik kan u niet helpen. Wel neem ik met Nieuwjaar een nieuwen klerk in dienst... doch het moet er een zijn, die

op de hoogte is van mijn vak. Kruidenierswaren en hout... dat is nog al verschillend.

— Ik zou mijn uiterste best doen, mijnheer...

Maar Martena had geen tijd om te luisteren. Het was erg druk vandaag.

— Als ik iemand noodig heb, zullen er veel liefhebbers opdagen en dan zal ik er den besten uitpikken, zei hij. Nu kan ik u niet helpen, Wijma.

De koopman moest terug naar het schip, om tot spoed aan te manen. Willem stond weer op straat. Het was intusschen bijna middag geworden.

— Er is geen werk, zei hij. Al dat zoeken is te vergeefs.

Hij begaf zich naar huis. Zijn vrouw scheen het nieuws op zijn gezicht te lezen.

— Ontslagen? vroeg ze.

— Ja...

— Is het toch waar?

— Ik had het wel gevreesd... Ik behoef niet meer naar het kantoor te gaan...

— Wat! Zoo op stel en sprong weggestuurd! Dat vind ik toch leelijk van mijnheer Klaasen! Hebt ge hem daarom tien jaar zoo trouw gediend? Het was nu nooit te veel om op drukke dagen een uur te blijven overwerken...

— Stil, stil, vrouw, wees niet onrechtvaardig! Mijnheer heeft me twee maanden loon betaald,

maar me dadelijk laten gaan, om me de gelegenheid te geven iets anders te zoeken. Hij zit ook moeilijk...

En Willem vertelde het nieuws over den gevluchten handelaar Jansen.

— Ik ben al eens hier en daar geweest om werk, vervolgde hij. Maar ik heb nog niets gevonden... Het zal natuurlijk niet zoo dadelijk lukken.

Zijn vrouw begon te schreien. Juist kwamen de meisjes van school en ze keken verbaasd naar moeder.

— Kinderen, moeder is bedroefd, omdat ik ontslagen ben, zei Wijma. Mijnheer Klaasen heeft geen werk meer voor me, maar ik zal wel wat anders zoeken...

Ook Sjoerd trad binnen en hoorde dit treurig nieuws.

De kinderen voelden het, dat er nu een druk op het gezin was. Ze hadden al heel veel over werkloosheid hooren spreken.

— Maar God zal ons helpen, sprak vader bemoedigend. Laten we allen hoop houden! We zullen geen gebrek lijden.

III.

Eenige dagen waren voorbij gegaan. Het winterde hard. Eerst had men schaatsen gereden op

de ondergelopen weilanden, waar het ijs na drie nachten vorst reeds droeg. Nu beoefende men de geliefkoosde sport op kanalen en vlieten, waarvan er zoo veel zijn in Friesland.

Op een morgen waren de ramen weer vol ijsbloemen. En mevrouw Wijma huiverde, toen ze te zeven uur beneden kwam om haar huiswerk te beginnen. Maar spoedig ronkte de kachel. Mijnheer was nu ook opgestaan. Hij had nog geen werk gevonden.

— Doortje, ik heb iets bedacht, zei hij. We hebben twee maanden loon gekregen, maar twee maanden zijn gauw om. Ik wil alle werk aanpakken, dat wat opbrengt. En vandaag begin ik er mee.

— Wat zult ge dan doen?

— Een kraampje op het ijs zetten, en appelen, chocolade, sigaren en al zoo meer verkoopen. Daar zit wel wat winst op. Het kan twee, drie weken winteren. En dan wordt het een goede verdienste.

— Maar Willem!

Mevrouw keek haar man verbaasd aan.

— Gij met een kraampje op 't ijs! zei ze.

— En waarom niet?

— Een kantoorbediende... Wat zullen de menschen zeggen?

— Dat kan me geen zier schelen! Ik moet voor u en de kinderen zorgen en iedere gelegenheid

aangrijpen om wat geld te maken. Elke eerlijke arbeid is ook eervol.

Mevrouw had nog allerlei bezwaren, maar Willem praatte die weg. En Doortje moest dan toch haar man bewonderen.

— Ik kan bij den marktmeester een karretje en een kraampje huren, vervolgde Willem. Ik koop mijn waren vanmorgen in. En na den middag sta ik op de vaart tusschen de stad en de eerste brug. Dan verkoop ik aan de passanten, die komen en gaan.

Wijma handelde zooals hij besloten had. Toen Sjoerd om half twaalf van school kwam, was hij verwonderd een karretje vóór de deur te zien staan. En in de gang stonden kisten met appelcienen, chocolade, sigaren, koeken en andere artikelen. Vader was reeds aan het eten. Sjoerd hoorde nu, wat vader zou doen, om iets te verdienen.

Zijn eerste gedachte was: « Wat zullen de jongens op school er van zeggen? » Maar dan voelde hij, hoe moedig en flink zijn vader was.

— Mag ik mee om u te helpen? vroeg hij.

Er was 's middags geen school. De meesters reden even graag schaatsen als de kinderen. En als het zoo wintert, krijgen de leerlingen in Friesland dikwijls verlof, zooals trouwens ook de grooten op kantoren en in werkplaatsen.

— Sjoerd, gij gaat met uw zusjes naar 't ijs

hier bij de stad, sprak vader. Als de zaken lukken, zal ik misschien uw hulp noodig hebben, maar vanmiddag kan ik het wel alleen af.

Wijma moest bijtijds op de vaart zijn. Hij laadde de kisten op het karretje, ook een paar stokken, een stuk zeildoek en een plank voor het kraampje. Buren gluurden nieuwsgierig door het raam. En ze vroegen wat Wijma toch ging verrichten.

Een vrouw kon het niet meer uithouden. Ze moest weten welke plannen Wijma had. Ze kwam naar buiten.

— Maar buurman, wat is er nu aan de hand? vroeg ze.

— Wel ik zal trachten iets te verdienen, en daarom word ik koopman op het ijs.

— Wilt ge daar met een kraam staan?

— Ja, zeker...

— Gij zelf?

— Natuurlijk!... Een knecht kan ik niet huren...

— Gij zult op 't ijs appelcienen verkoopen? hernam de buurvrouw, al meer en meer verbaasd.

— En koeken, chocolade en sigaren ook. Ik heb groote plannen. Als het lukt zet ik dien handel voort, ook als het dooit; dan ga ik den buiten op.

— Maar dat past u toch niet! Een mijnheer van een kantoor!

— Dat ben ik nu niet meer en ik zie geen kans het vooreerst weer te worden. Toch wil ik vrouw en kinderen eten bezorgen en dan past alle eerlijk werk. Tot ziens!

En vastberaden duwde Willem zijn karretje voort. Hij had een oude, dikke jas aangetrokken en een muts opgezet. Zeker, het viel hem vreemd nu met een wagentje te loopen. Maar hij vatte moedig zijn nieuw bedrijf aan.

De buurvrouw oogde hem na. Andere omwonenden kwamen thans ook naar buiten. De buurvrouw vertelde haastig het groote nieuws... Stel u voor... mijnheer Wijma, een kantoorbediende, ging met een kraam op het ijs staan! Dat was toch al te gek.

— En vernederend, beweerde een ander.

En velen oordeelden op dezelfde manier.

— Ik vind Willem een flinken kerel, zei een ambachtsman. Ge staat daar nu te kletsen over stand en deftigheid en wat weet ik al! Maar hij spant zich in voor zijn gezin, dat geen honger mag lijden. En ik bewonder hem!

Intusschen reed Wijma door de stad. Hij zag wel, dat sommige menschen verbaasd naar hem keken. Hij gaf er niet om. Hij was weldra buiten en volgde een kanaal. Hij vond een goed plekje en stopte hier. Nu moest hij zijn kraam opstel-

len. Op het ijs in de stad zelf stonden er al veel, en was de concurrentie te groot. Ook zou men hem daar te sterk aangapen.

De stokken voor het tentje waren aan een einde scherp, en Willem stootte ze met kracht in het ijs. Hij bevestigde het zeiltje er aan en dan de plank. En hier op stalde hij zijn waren uit.

Het was nog vroeg. Straks zou het wel druk worden.

Wijma voelde zich toch vreemd te moede. Het was zulk een heel ander werk.

— Ik pak aan wat ik doen kan en ik zal altijd worstelen, om den kost te verdienen, zei hij bij zich zelf.

Er kwamen eenige schaatsers, dan een paar sleden aan, en ze vlogen voorbij.

— Als ieder een kooper was, zou ik te veel verdienen, dacht Willem. Er zullen van middag meer menschen voorbij rijden, die niet koopen, dan wel...

Al spoedig werd het bewegelijker op het kanaal. De drukte nam snel toe.

Schaatsers verlieten Harlingen, anderen reden er heen. Zooals we reeds zegden, ijs beteekent in Friesland feest. Ieder wil op de baan zijn. De scholen geven 's namiddags vacantie, de kantoren sluiten, op de hoeven regelt men het werk zoo, dat knechten en meiden, zoowel als zonen en dochters, van de ijspret kunnen genieten. In elke

stad, in ieder dorp bijna richt men wedstrijden in voor hard- en schoonrijden, en dan is de belangstelling zoo groot als bij ons voor voetbal en wielersport.

Wijma zou liever ook tot de schaatsenrijders behoord hebben. Nu zag hij ze voorbij vliegen en niemand scheen op hem te letten. Een klein uur stond hij hier reeds en hij had nog niets verkocht. Hij sprak zich zelf moed in. Nu had men nog geen honger of dorst. Maar toch be kroop hem de vrees, dat hij met zijn waren weer naar huis zou moeten keeren.

Daar kwamen zijn eerste klanten: twee meisjes van een jaar of twaalf.

Willem hoorde zijn eigen stem beven, toen hij vroeg:

— Wat zoudt ge willen, jonge juffers?

Ze kochten elk een appelcien en Wijma had twee centen verdiend, zoo wat dertig centiemen in ons geld.

De meisjes keerden naar een groepje vriendinnen terug... en Wijma zag, hoe ze hun appelcienen toonden. Eensklaps kwamen er nu wel tien jonge koopsters op zijn kraampje af... Ze wilden allen een appelcien hebben en sommigen namen er twee mee.

— 't Gaat goed, zei Willem tevreden.

Een jonkman, die met een juffer schaatste, hield dan vóór zijn tentje stil.

— Hebt ge sigaren? vroeg hij.

— Zeker, mijnheer... en heel goede...

— Drommels, zie ik nu mis of zijt ge Willem Wijma?

— Ik ben het zelf...

— Staat ge hier voor de grap?

— Wel neen, maar uit bittere ernst.

De jonkman was een bekende uit de stad, klerk bij een notaris.

— Niet meer bij Klaasen op het kantoor? vroeg hij.

— Neen, een paar dagen geleden afgedankt en dus nu werkloos als zooveel anderen.

— Toch met een paar maanden loon?

— Jawel, maar als er altijd afgaat en niets bijkomt, is zoo'n potje vlug leeg. Daarom tracht ik er wat bij te verdienen.

— Wel geef me vijf sigaren...

En de juffer nam een paar tabletten chocolade mee.

Er stond al weer een buitenman, die van ver kwam, en honger had. Wijma wees hem naar de koeken. En deze klant at er een half dozijn op.

— Zoo moesten er meer komen, dacht Willem.

— Iets te drinken? vroeg de man.

— Neen, drank heb ik niet...

— Wel geef me een paar appelcienen voor den dorst...

— Ze zijn zeer sappig.

— Een stuk of zes dan, want ik moet nog ver terug, straks.

Willem wenschte nog zulke koopers.

Een tijdje bleef het nu stil. Maar dan streek een groote groep jongens en meisjes bij de tent neer... De meisjes wilden getraceerd worden, en kozen appelcienen, chocolade en koeken uit. De jongens kochten sigaren, spekken en bollen.

Deze koopers schenen anderen te lokken. Ja, de zaken liepen bepaald goed. En Wijma had een groot gevoel van blijdschap.

Het was nog niet donker, toen hij alles verkocht had en dus naar huis kon terug keeren.

Hij plaatste de leege kisten op de kar. Hij hoorde een jongen uitroepen:

— Zeg, dat is de vader van Sjoerd Wijma, die bij ons in de klas zit.

De knaap, die netjes gekleed was, evenals zijn kamaraad, keek spottend naar den nieuwen kramer, maar Willem deed of hij niets hoorde of zag. Door de schemering reed hij stadswaarts, zeer tevreden over dezen namiddag en met de groote voldoening dat hij voor vrouw en kinderen zijn plicht had gedaan.

Hij zette de kar bij een kennis in de buurt, den man, die hem dien middag om zijn moed en durf bewonderd had.

Sjoerd en de meisjes waren al thuis en wacht-

ten met moeder in spanning op de terugkomst van vader.

Wijma stapte binnen.

— Hoe is het gegaan? vroeg zijn vrouw haastig.

— Opperbest! Ik heb alles verkocht.

En triomfantelijk haalde Willem zijn geld uit den zak en legde het op tafel.

De kinderen keken er met stralende oogen naar.

— Nu tellen, zei vader. De centen op een hoop, ook de dubbeltjes en kwartjes.

— Er zijn een paar guldens bij, riep Sjoerd uit.

De muntstukken werden gesorteerd, en toen begon Wijma te tellen. Hij kwam tot bij de drie en dertig gulden.

— Daar zit een zoet winstje op, zei hij. En wie weet hoeveel dagen achtereen, ik met zulk een som naar huis kom! Is de ijspret uit, wel dan ken ik het vak en ga ik met mijn karretje den buiten op. Mijn nood klagen en hulp vragen wil ik niet en God zal mijn eerlijken arbeid zegenen...

Hij vertelde nu van zijn klanten, en het avondbrood smaakte hem goed.

Toen Sjoerd den volgenden morgen uit school kwam, riepen eenige jongens hem aan.

— Wat is er? vroeg hij.

— Hier is een eind touw, zei Onno Martena, met een grijns.

— Wat moet ik daarmee doen?

— Aan uw vaders karretje spannen en het helpen voorttrekken naar het ijs.

Sjoerd werd rood. Hij voelde den spot. Onno Martena was de zoon van den handelaar in kruidenierswaren, die nog zulke goede zaken deed.

— Kunt ge al schreeuwen tot de schaatsenrijders? Leg er eens aan! Sappige appelcienen! Komt bij en koopt! Proeft en keurt! We komen luisteren hoor! treiterde Onno. Een deftige vader die van Sjoerd, he, jongens! Een kantoorklerk, die beschaamd met een tentje buiten de stad staat...

Sjoerd dacht aan vader, die zich zoo inspande omdat hij het brood voor zijn kinderen wilde verdienen. Die brave, beste vader! En deze trotse spotter wilde hem hoonen. Poef... Sjoerd stak zijn vuist uit, recht op de neus van Onno en wel wat hard, want er vloeyde bloed.

— En zeg nu nog iets van mijn vader, hoogmoedige aap! zei Sjoerd.

De anderen zwegen. Onno begon te schreien en liep weg.

— Lafaard! schreeuwde Sjoerd hem na.

Dan ging hij naar huis; hij vertelde daar wat er gebeurd was.

— Jongen, ge moogt niet zoo geweldig zijn, sprak vader. Laat zulk een dwazen domoor vierkant staan!

Onno Martena bloedde niet lang, maar zijn neus was wat gezwollen. Toen de knaap aan tafel kwam, zagen zijn vader en moeder het dadelijk.

— Wat is er met uw neus gebeurd? vroeg mijnheer Martena.

— Die valschaard van Wijma heeft er met zijn vuist op geslagen.

— En waarom?

Mijnheer Martena wist het wel dat zijn zoon-tje dikwijls twist uitlokte.

Onno vertelde, hoe hij Sjoerd uitgelachen had, omdat diens vader met een kraam op het ijs stond.

— Dat was heel laf van u en ge hebt dien stomp op uw neus verdient, sprak mijnheer Martena op strengen toon. Wijma is werkloos geworden en wil wat verdienen voor hem en zijn gezin. Hij pakt aan, wat hij doen kan. Hij wordt koopman net als ik, hij in 't klein, zooals ik het in het groot ben. En ge lacht Sjoerd daar-

om uit. Wel, lach dan met uw vader ook! Ik verhandel ook appelcienen, chocolade en al zoo meer. Mijnheer Wijma is bij me geweest om werk, en ik had er geen voor hem. De man steekt de handen uit de mouwen... Ik vind het flink en moedig van hem.

Onno keek bedremmeld op zijn gezwollen neus.

Na het eten zei mijnheer Martena tot zijn vrouw:

— Ik heb tegen Nieuwjaar een klerk noodig. Perk, die nu in dienst is, gaat immers naar Rotterdam. Die Wijma heeft bewezen, dat hij een flinke kerel is. Hij zal een trouwe en vlijtige bediende zijn.

— Dat is waar. Zijn houding getuigt voor hem. Wel neem hem. Hij heeft vrouw en kinderen.

— Ja, dat doe ik. En hij kan morgen of overmorgen al komen. Dan heeft Perk tijd om hem op de hoogte te stellen van zijn werk.

— Ge zult een goede daad verrichten en een degelijken klerk aan Wijma hebben.

— Wel, vanavond ga ik eens naar hem toe. Die gezwollen neus van Onno heeft nog goede gevolgen. En ons zoontje zal dan te beter besefsen, hoe zijn vader oordeelt over iemand, die den moed heeft alles aan te pakken, wat eerlijk

is, om vrouw en kinderen voor gebrek te bewaren...

— — — — —
Willem Wijma kwam weer van het ijs. Hij had niet zoo goed verkocht als gisteren, want er was ook op die eenzame plaats een concurrent opgedaagd. Hoe langer de ijspret zou duren, hoe meer kramers er zouden verschijnen. Velen wilden immers iets extra's verdienen.

Doch Wijma was toch tevreden: vandaag wat minder, morgen wat meer, als 't spaarpotje maar aangevuld bleef.

Toen 't geld geteld was en moeder de tafel dekte, werd er gebeld. Mijnheer Martena trad binnen.

— Dat is om die vechtpartij, dacht Wijma.

De koopman groette echter zeer vriendelijk het gezin. Hij wees naar Sjoerd en zei:

— Dat is de jongen, die zoo flink voor zijn vader opkomt.

— Sjoerd is te geweldig geweest, sprak Wijma.

— O, hij heeft mijn zoon een goede les gegeven. Maar mijnheer Wijma, door die geschiedenis kwam ik te weten, dat ge met een tentje op het ijs staat.

— Zooals ik u gezegd heb, ben ik werkloos geworden. En nu tracht ik iets te verdienen. Het gaat Goddank goed.

— Ik bewonder u... In uw geval zou ik ook zoo handelen. Ik ben trouwens zelf klein begonnen in een winkeltje, waar maar drie of vier menschen voor de toonbank konden staan. Maar ik denk, dat gij toch liever op het kantoor zit.

— O ja, mijnheer...

— Ik had u gezegd, dat ik een klerk noodig zal hebben en den besten wil uitkiezen. Maar nu is mijn keus al gedaan. Gij hebt door uw houding bewezen, dat gij een werker zijt. En ik bied u een betrekking bij mij aan.

Wijma wist niet, wat hij hoorde... Een betrekking? Weer werk op een kantoor?

— O, Willem! zei zijn vrouw ontroerd.

Mijnheer Martena noemde het loon. Het was wat hooger dan dat bij Klaasen.

Er heerschte weer vreugde in het gezin. Wijma zei dankbaar:

— Wij ondervinden dat God zorgt.